Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Nro	Sivun
Lausunto	206 F1	1 (3)
Päiväys	Dnro	
15.10.2020	ÅLR 2020/6817	

Perustuslakivaliokunta
00102 EDUSKUNTA
pev@riksdagen.fi

Viite

Yhteyshenkilö

Asia

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAISSA TARKOITETUN TASOITUSPERUSTEEN MUUTTAMISESTA (HE 19/2020 vp)

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolaissa tarkoitetun tasoitusperusteen muuttamisesta (HE 19/2020 vp) ehdotetaan Ahvenanmaan itsehallintolaissa säädetyn tasoitusperusteen korottamista 0,45 prosentista 0,47 prosenttiin. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021, eli samaan aikaan kuin laki Ahvenanmaan itsehallintolain taloutta koskevan luvun muuttamisesta tulee voimaan (SSK 98/2020, HE 320/2018 vp).

HE 320/2018 vp:n valmistelun yhteydessä uuden tasoitusjärjestelmän mitoituksessa huomioitiin lisäys nykytilaan verrattuna maakunnan perusrahoituksen korottamiseksi sen varmistamiseksi, että Ahvenanmaan maakunta suoriutuisi tehtävistään. Sen takia tasoitusperustetta on korotettava itsehallinnon rahoituksen turvaamiseksi. Siinä vaiheessa, kun Suomen ja Ahvenanmaan edustajat yhdessä valmistelivat itsehallintolain muutosta, ja kun muutosta ensi kertaa käsiteltiin eduskunnassa, sen edellytyksenä oli sote- ja maakuntauudistuksen toteuttaminen. Samalla otettiin huomioon se mahdollisuus, että uudistus saattaisi kaatua ja nykyisen kaltainen tilanne syntyä. Siksi lepäämässä olevan lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 3 momenttiin tehtiin nyt ehdotettavan muutoksen pohjana oleva kirjaus. Koska valtakunnassa viime vaalikaudella kaavailtu sote- ja maakuntauudistus jäi toteuttamatta, tasoitusperuste on muutettava, jotta tasoituksesta tulisi sellainen kuin mitä on tarkoitettu. Ehdotettu esitys on tarpeen itsehallintolain muutoksen HE 320/2018 vp:ssä kuvattujen tavoitteiden ja taloudellisten vaikutusten saavuttamiseksi.

Syntyneen tilanteen johdosta eduskunta edellytti joulukuussa 2019 hyväksyessään lepäämässä olevan ehdotuksen laiksi itsehallintolain muuttamisesta (LJL 2/2019 vp), että hallitus antaa viivytyksettä esityksen

Postiosoite
PB 1060
AX-22111 MARIEHAMN, Åland
Puhelin
(018) 25000
Faksi
(018) 19155
Sähköposti
registrator@ls.aland.fi
URL www.ls.aland.fi
Virkakirjeet tulee osoittaa Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle, ei yksittäiselle virkamiehelle.

Ahvenanmaan itsehallintolain 47 §:n 1 momentissa säädetyn tasoitusperusteen muuttamisesta 0,47 prosenttiin vuoden 2021 alusta lukien.

Maakunnan hallitus toteaa, että käsiteltävänä olevan esityksen tarkoitus on siis toteuttaa eduskunnan lausuma ja hallituksen 19.11.2019 päivätyssä kirjeessään antamat poliittiset sitoumukset. Maakunnan hallitus ja maakuntapäivät olivat itsehallintolain muutosta käsiteltäessä vakuuttuneita siitä, että muutos toteutetaan, ja että tasoitusperusteen muutos tulee voimaan toistaiseksi.

Siitä huolimatta, että asiaa on käsitelty jo aiemmin, maakunnan hallitus haluaa tuoda esiin eräitä näkökohtia esityksen muotoiluun liittyen. Esityksen pääasiallisia vaikutuksia koskevassa selvityksessä kuvaillaan sen itsehallintolain muutoksen vaikutuksia, johon eduskunta on jo ottanut kantaa tasoitusperusteen muutoksen yhteydessä. Koronakriisin takia lyhyen tähtäimen taloudellista toteutumaa koskevat vaikutusarviot on tarpeen päivittää, kuten maakunnan hallitus on huomauttanut myös valtiovarainvaliokunnan verojaostolle 22.9.2020 antamassaan lausunnossa.

Ahvenanmaalle itsehallintolain mukaan suoritettavat siirrot ovat riippuvaisia sekä koko Suomen ja Ahvenanmaan talouskehityksestä että verotasoituksen laskemisessa itsehallintolain mukaan huomioitavia veroja koskevista verosäännöistä. Maakunnan hallitus on todennut, että valtiovarainministeriön arvio Ahvenanmaan tulevasta talouskehityksestä on huomattavasti myönteisempi kuin Ahvenanmaan tilastokeskuksen (Ålands statistik- och utredningsbyrå, ÅSUB) 9.10.2020 julkaisema taloudellinen katsaus. ÅSUB:in ennusteen mukaan Ahvenanmaan BKT laskee 16 prosenttia vuonna 2020. Ahvenanmaan maakunnan hallitus pitää Ahvenanmaan talouden nopeaa elpymistä hyvin epätodennäköisenä maakunnan tämänhetkisen tilanteen valossa, kun työttömyysaste on yli kymmenen prosenttia ja tärkeillä elinkeinoilla, kuten merenkululla ja matkailulla, on suuria haasteita. Tämän reippaan laskun takia myös itsehallintolain mukaan verotasoituksen laskemisessa huomioitavien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2021 yli 10 miljoonaa euroa alhaisemmat kuin valtion vuoden 2021 talousarvioon sisältyvässä valtiovarainministeriön arviossa. Tätä kauemmas tulevaisuuteen ulottuvat arviot Ahvenanmaalle suoritettavien siirtojen määristä ovat nykyisessä tilanteessa lähinnä spekulatiivisia.

Maakunnan hallitus ei pidä tarkoituksenmukaisena esittää arvioita väestömuutosten vaikutuksista ja maakunnalle suoritettavista siirroista nykyisen, 31.12.2020 päättyvän, talousjärjestelmän jäljellä olevan ylimenokauden osalta, koska ne liittyvät eduskunnan jo hyväksymään talousjärjestelmän muutokseen. Nyt käsiteltävänä oleva tasoitusperusteen muutos 0,45 prosentista 0,47 prosenttiin korottaa tasoitusmäärää noin kahdeksalla miljoonalla eurolla vuositasolla vuoden 2021 rahanarvossa mitattuna. Muutos toteuttaa Ahvenanmaan maakunnan taloutta koskevan rahoitusjärjestelmän muutoksen tavoitteet.

Hallituksen esitykseen sisältyy myös lakiehdotuksen suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskeva selvitys. Teksti alkaa näin: ”*Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa erikseen säädetään*” (HE 19/2020 vp, s. 6). Maakunnan hallitus korostaa, että viittaus Suomen perustuslain 120 §:än on ainoastaan viittaussäännös. Ahvenanmaan itsehallinto ja erityisasema eivät millään tavoin perustu perustuslakiin.

Kaiken kaikkiaan Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa, että esitys ja lakiehdotus lunastavat aiemmat lupaukset, ja odottaa ripeää käsittelyä, joka

jättää aikaa uuden talousjärjestelmän mukaisen 0,47 prosentin tasoitusperusteen implementoinnille itsehallintolakiin ennen vuotta 2021.

Maaneuvos Veronica Thörnroos

Ministeri Torbjörn Eliasson

TIEDOKSI Ahvenanmaan maakuntapäivät, Itsehallintopoliittinen lautakunta
Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
Kansanedustaja, Mats Löfström
Valtiovarainministeriö
Budjettineuvos Petri Syrjänen
Oikeusministeriö
Lainsäädäntöneuvos Janina Groop-Bondestam